

Varme hjerter og kalde hoder

Håkon Kongsrud Skard
Norsk psykologforening
hakon@psykologforeningen.no

Håkon Kongsrud Skard er president i Norsk psykologforening

Det norske samfunnet vil ha store omstillingsbehov i de neste årene. Det vil også påvirke oss. Ved å holde fast i våre verdier og samtidig presentere løsninger til samfunnets beste kan profesjonen vår komme styrket ut av de kommende endringene.

Håkon Kongsrud Skard

Foto: Fartein Rudjord / Psykologforeningen

De siste årene har inneholdt flere store omveltninger enn man pleier å ha på flere tiår. Pandemi, krig i Europa, usikkerhet om NATO og økonomisk uro. Om man leser Perspektivmeldingen som kommer fra Finansdepartementet hvert fjerde år, har man lenge kunnet se at Norge er i behov av større omstilling. Synkende petroleumsinntekter og en aldrende befolkning stiller oss overfor noen ubehagelige dilemmaer.

Men de siste års utvikling har akselerert dette behovet, fordi den økonomiske usikkerheten har økt og behovet for investering i forsvar og sikkerhet er langt større enn forventet i tidligere framtidsscenarioer. Det er planlagt bevilgninger på 600 milliarder kroner til Forsvaret over de neste 12 årene.

Hva har dette å si for oss?

Alle som husker sin Bronfenbrenner, vet at makrosystemet har stor betydning for individets utvikling. På samme måte vil de store endringene verden og Norge står midt i, påvirke helsevesenet, psykiske helsetjenester og derav arbeidslivet til den enkelte psykolog. Problemstillingene landet står overfor, lar seg ikke lenger løse ved at man strør litt mer oljepenger på de ulike sektorene i samfunnet. Vi er som nasjon nødt til å tenke nytt, for å kunne møte flere behov med færre ressurser.

For helsesektoren er bildet tydelig. Den utskjelte Helsepersonellkommisjonen ble satt ned for å se på hvordan vi kunne beholde og rekruttere helsepersonell for å møte de økende helsebehovene i en aldrende befolkning. Kommisjonens rapport ble dårlig tatt imot, men hovedsakelig fordi den ikke tilbød noen gode løsninger. Problemet som utløste kommisjonens arbeid, består.

Det medfører at myndighetene kommer til å søke løsninger på denne utfordringen, med økende intensitet etter som gapet mellom tilbud og behov øker. Vi ser nåværende regjering lansere en helsereform i sitt valgprogram, mens Høyre igjen vil slippe til de private aktørene gjennom fritt behandlingsvalg. Virkemidlene er ulike, men hensikten er den samme – å få mer helse ut av hver krone.

Hva gjør vi?

Psykologforeningen er partipolitisk nøytrale, og derav skal vi ikke ta overordnet stilling til disse forskjellene i virkemidler, men presset på nyskapning og mer effektive tjenester kommer til å kreve at vi forholder oss til mer konkrete problemstillinger. Noen av disse har allerede vært diskutert på lederkonferanser, andre ikke. Noen vet vi ennå ikke om. Men alle inneholder dilemmaer, hvor vi som forening stilles overfor ulike hensyn, og hvor medlemmene har ulike meninger. Derfor er vi tjent med å diskutere dem i forkant, så vi er forberedt på å fremme løsninger. De viktigste problemstillingene er etter mitt syn:

- Digitalisering: Vi begynner allerede å se utbredelse av digitale tilbud innen psykologisk behandling, enten som erstatning eller supplement. Utviklingen av KI akselererer dette. Hvordan forholder vi oss til utviklingen?
- Private tilbud: Uavhengig av regjeringsfarge og det offentlige tilbudet har det private helsetilbudet økt jevnt og trutt de siste årene. Med flere av våre medlemmer involvert. Hva er vår rolle overfor disse tjenestene?
- Sentralisering: Til tross for aktiv distriktpolitikk ser man at flere og flere ønsker å bo i by eller nært til by. Det etterlater store helsebehov i distriktene, mens kompetansen bor i byene. Hva slags helsetilbud krever det at vi utvikler?
- Sammensetning av helsepersonell: «Riktig utnyttelse av kompetanse» har vært et mantra på alle arenaer vi har deltatt de senere år. Det vil si riktig fordeling av oppgaver mellom personellgrupper, for å bruke dem effektivt. Men hva er det kun psykologer kan gjøre? Hva er det vi *vil* gjøre? Og hva er det andre kan gjøre for oss? Dette er spørsmål vi allerede har blitt stilt og vil bli stilt igjen.
- Prioritering av helsetjenester: Det vil alltid være flere som vil ha, enn dem som skal få. Hvem skal ikke få, og hvorfor? Og klarer vi å senke behovet for helsetjenester? Og hvordan balanserer vi samfunnets behov for økt produktivitet med retten til et verdig liv for dem som ikke evner å produsere?

Dette er ikke en uttømmende liste. Men disse problemstillingene kan også skape nye problemstillinger. Den som ligger fremst, er etter mitt syn risikoen for indre splittelse. Fordi ytre press kan forsterke indre motsetninger.

Samhold eller splittelse?

Det er mange potensielle konfliktlinjer internt i medlemsmassen. Da jeg var ny i vervet som president, var ELTE-saken fortsatt vond og betent. Jeg mente da og mener nå at en psykolog er en psykolog. Uavhengig av hvor du er utdannet. Det er et budskap som er viktig å få frem, for å forebygge indre motsetninger. Da som nå. Men det er mange andre mulige splittelser i foreningen. Vi har tidvise gnisninger mellom flertallet i spesialisthelsetjenesten og de øvrige medlemmene. Det er uenigheter mellom dem som ser oss hovedsakelig som en fagforening, og dem som ser oss hovedsakelig som en samfunnsaktør. Vi slites mellom dem som frykter at vi glemmer gammel kunnskap, og dem som ergrer seg over at vi ikke tar i bruk ny læring. Gamle motsetninger mellom psykodynamisk teori og kognitiv teori kan blusse opp. For å nevne noe.

Én profesjon, én forening

Jeg er overbevist om at vårt meningsmangfold er en styrke. Men jeg er like overbevist om at vi må finne frem til enighet på vanskelige temaer. Fordi noen valg er av typen: Ta valget selv, eller se på at noen andre tar det for deg. Da er vi best tjent med å gjøre det selv. Derfor kommer jeg til å bruke tiden frem mot Landsmøtet til å utdype litt om noen av disse viktige temaene, hvilke valg vi kan stå overfor, og hvilke løsninger som vi kan tenke på. Nettopp fordi det er medlemmene og organisasjonen som må gi retning i møte med disse utfordringene.

Jeg har stor tro på at vi klarer det. Profesjonen har møtt store utfordringer før og mestret dem. Og når alt kommer til alt, så har vi mer som forener oss, enn det som skiller oss. Hvis vi klarer å holde fast i verdiene som forener oss, mens vi meisler ut løsninger, så mener jeg at profesjonen, faget og medlemmene kan komme styrket ut av å møte disse utfordringene. Fordi vi løser dem sammen, til samfunnets beste.